

El pigot

(ALDC, VII, 1588. El pigot)

El pigot és un “ocell de la família dels pícids, insectívor, de bec dret i agut, que fa niu als arbres i hi excava forats” (DIEC), dits *pigoteres*; se’n coneixen diverses espècies però la major part de respostes corresponen al *Dendrocopos major*; si alguna s’identifica amb una altra espècie, ho indicarem.

Es tracta d’un der. del llat. PĪCUS, format per onomatopeia del soroll que fa l’ocell quan dona cops amb el bec sobre la soca d’un arbre, que amb el suf. -ot (< -OTTU) ha donat *pigot*, mentre que *PĪCCUS seria l’origen de *picot*, d’estructura semblant, que hauria mantingut la velar sorda per la constant relació amb *pic* o *picar*.

De *pigot* s’han recollit dos compostos, que podrien ser dues espècies diferents: *pigots querrers* 109, potser per *querers*, der. de *quera* ‘cuc dels ruscs, que mata les abelles (< *CARĪA ‘podridura’ [DCVB]; recordem que els pigots mengen abelles), i *pigot garser* 34, der. de *garsa*, per la combinació de color blanc i negre, com la de la garsa; *pioc* 133 potser ha perdut la -g- intervocàlica en contacte amb una vocal velar, podent-hi ajudar l’impuls onomatopèic.

De *picot* cal notar les var. *picoc* 29, amb intercanvi d’oclusives finals (-t > -k), com dial. *càntut* > *càntuc*; els der. *picosa* 152, amb el suf. -osa (< -OSA), adj. substantivat que indica la qualitat del primitiu, i *piquerot/picarot* 98, 101, format amb l’infix -er-/ -ar- i el suf. -ot de *picot*; per atracció homonímica d’aquests mots o bé de *pigot* deu haver sorgit *perdigot* 20, com *pinyarot* 142, per atracció de *pinya*.

Sense apartar-nos del nucli lèxic, el verb *picar* ha generat alguns compostos relacionats amb el costum de l’ocell de donar cops amb el bec al tronc dels arbres: *picafusta* 52 (*fusta* < FŪSTIS); *picapí* 133 (*pi* < PĪNU); *picatrone* 183 (*trone* < TRUNCUS, substantivació de ‘tallat de l’arbre’), amb l’alg. *bicatrone* 85, que presenta els mateixos components, però amb el primer, *bicar*, pres del logudorès *bikkare*, der. de *biccu* ‘bec’, i que

deu correspondre al *Picus viridis* (Sanna); *pica-soques* 43, 147, 182/*pica-soca* 36/*piga-soques* 103, aquest amb atracció de *pigot* (*soca* < cèltic TSŪKKA). El fet de picar la fusta, per metonímia, ha generat els interferits *carpintero*, *pà[χ]aro carpintero* 125, 187, *carpinter* 115, 134, 139 i el dim. *carpinteret* 173; i, per imitació del soroll causat pels cops donats amb el bec, *corneta* 175, per metonímia (der. de *corn* < CŌRNU).

Semblant estructura, amb components diferents, es troben en *rapacarrasques* 150 (*rapar* < gòtic *HRAPON ‘arrabassar’; *carrasca*, d’origen preromà); *puja-soques* 32, per l’ascensió de l’ocell cap amunt del tronc (*pujar* < llat. vg. *PODIARE, der. de PODIUM ‘puig’); *passaforats* 185, per les obertures que l’ocell va excavant (*passar* < llat. vg. *PASSARE, der. de PASSUS ‘pas’; *forat* < FORATUS ‘perforació’, der. de FORARE ‘foradar’).

Pertanyen a altres espècies *formiguer* (var. *forniguer* 157; cf. mapa 967), probablement *Jynx torquilla*, que se serveix de la llengua per a caçar formigues; *picort* 177/*picatort* 187 (cast. *torcecuello*), perquè mou el coll en totes direccions; *picverd* 2, 3, 10, de poblacions rosselloneses, deu correspondre al *Picus viridis* (← fr. *pic vert*) i *gatxo* 131, 132, adaptació de *gaig*, al *Garrulus glandarius*.

Són d’interpretació etimològica insegura *aiguader* 89, 93 i *aiguadero* 94, que potser tenen relació amb la pluja (cf. *ocell de pluja* [*Jynx torquilla*], *ocell de la pluja* [*Picus viridis*], Ortega, 2017: 109). Desconeixem la motivació de *migranya* 29.

La lexicogènesi d’aquest ornitònim gira entorn la idea de *picar*, amb der. o compostos. La isoglossa predominant és la de *pigot/picot/piquerot* del Principat, amb alguna presència de l’interferit *carpinter/carpintero*. Hem vist que a voltes no sabem a quina espècie precisa pertanyen alguns resultats.

Són mots normatius *pigot*, *picot*, *pica-soques* (aquest, com a *Sitta europaea*), des del DG₁, 1932.